

Analyse Rotterdamse Veiligheidsindex

Eindrapportage

Arnt Mein
Freek de Meere
Ron van Wonderen

m.m.v.
Astrid Huygen
Myriam Vandenbroucke
Niels Hermens

Juli 2009

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Context, vraagstelling en werkwijze	7
2.1 Context	7
2.2 Vraagstelling	8
2.3 De uitvoering van het onderzoek	9
3. Bevindingen	13
3.1 Wijkanalyses	13
3.2 Uitkomsten expertmeeting	49
4. Conclusies en aanbevelingen	53
4.1 Conclusies	54
4.2 Aanbevelingen	56
Bijlagen	59
Literatuur	67

1. *Inleiding*

De gemeente Rotterdam maakt sinds 2002 gebruik van de zogenoemde Veiligheidsindex voor het voeren van het gemeentelijke veiligheidsbeleid. De Veiligheidsindex geeft een (meerjarig) beeld van de ontwikkeling van de veiligheidssituatie in een wijk. Binnen de afdeling Kennis en Handhaving van de directie Veiligheid van de gemeente is er behoefte aan meer inzicht in de ontwikkeling van de veiligheidssituatie per wijk. Hoe kunnen verschillen in ontwikkeling van het beeld van de wijkveiligheid worden verklaard? Welke factoren hangen daarmee samen? En wat betekent dat voor de organisatie en uitvoering van het veiligheidsbeleid?

Dit rapport is het verslag van een verdiepende analyse van de veiligheidssituatie in zes wijken. Het onderzoek is uitgevoerd in de tweede helft van 2008 aan de hand van een analyse van kwantitatieve gegevens over de wijkveiligheidssituatie, een analyse van de (uitvoering van de) wijkveiligheidsactieprogramma's, vraaggesprekken en een expertmeeting.

Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk twee gaan we in op de achtergrond en aard van het onderzoek. Vervolgens schetsen we in het derde hoofdstuk de belangrijkste bevindingen. We sluiten af met conclusies en aanbevelingen (hoofdstuk 4).

2. *Context, vraagstelling en werkwijze*

In dit hoofdstuk staan we stil bij de achtergrond en aard van het onderzoek.

2.1 *Context*

De Rotterdamse veiligheidsaanpak

Het bevorderen van de veiligheid in Rotterdam is één van de prioriteiten van het gemeentebestuur. De aanpak staat beschreven in “‘Samen werken aan veiligheid: voorkomen en handhaven’ Vijfjarenactieprogramma veilig. Rotterdam 2006 - 2010”. De aanpak krijgt concreet vorm en inhoud in 62 door de gemeente onderscheiden wijken. De deelgemeenten voeren daar de regie over de uitvoering van wijkveiligheidsactieprogramma's (WVAP's). Bij de uitvoering daarvan zijn veel partijen betrokken, waaronder de gemeentelijke diensten, politie, Openbaar Ministerie, maatschappelijke organisaties en de wijkbewoners. De deelgemeenten maken in dit verband prestatieafspraken met de gemeentelijke diensten. De aanpak is integraal en omvat gebiedsgerichte en persoonsgerichte elementen. Waar nodig heeft de directie Veiligheid van de gemeente Rotterdam stadsmarieners ingezet om doorbraken te realiseren.

De Veiligheidsindex

Met de Veiligheidsindex meet Rotterdam jaarlijks de ontwikkeling van de veiligheid in de stad. De index geeft met een cijfer een actueel beeld van de veiligheid in de wijk en is gebaseerd op objectieve en subjectieve indicatoren van de veiligheid en relevante contextgegevens. De wijkveiligheidsactieprogramma's zijn in belangrijke mate gebaseerd op de stand van de index in het voorafgaande jaar. De Veiligheidsindex is een uniek instrument om de ontwikkeling van de veiligheid te meten en de aanpak zonedig bij te sturen.

2.2 *Vraagstelling*

Een wisselend beeld

De veiligheidsituatie in Rotterdam als geheel is in 2007 weer verder verbeterd. De score op de Veiligheidsindex is licht gestegen en er zijn geen wijken meer die vallen in de categorie onveilig. Niettemin laat de ontwikkeling van de veiligheid per wijk een wisselend beeld zien. Sommige wijken stijgen op de index, andere blijven stabiel en weer andere dalen.

Dit wisselende beeld roept vragen op. Hoe is dit beeld te verklaren? Welke factoren veroorzaken een stijging of daling op de Veiligheidsindex en in hoeverre zijn deze factoren te beïnvloeden? Deze vragen leven bij het Kenniscentrum van de afdeling Kennis en Handhaving van de directie Veiligheid. Het Kenniscentrum beheert de Veiligheidsindex en ondersteunt de directie, de deelgemeenten en de stads-mariniërs met analyses van de veiligheidssituatie. Eerdergenoemde vragen zijn niet te beantwoorden met de gegevens uit de Veiligheidsindex. Het Kenniscentrum heeft daarom besloten de vragen uit te zetten bij een extern onderzoeksinstituut.

Gelet op bovenstaande heeft de opdrachtgever de volgende onderzoeksvraag geformuleerd.

Welke oorzaken kunnen worden aangewezen voor het verbeteren of verslechteren van de veiligheid in een wijk, of juist voor het uitblijven van een verbetering of verslechtering van de veiligheid in een wijk?

Deze centrale vraagstelling omvat een vijftal deelvragen.

1. Welke factoren zorgen ervoor dat wijken veiliger worden?
2. Welke factoren zorgen ervoor dat wijken niet verbeteren?
3. Welke factoren zorgen ervoor dat wijken verslechteren?
4. Welke factoren hebben invloed op de veiligheidsbeleving?
5. Welke factoren zijn van invloed op de feitelijke criminaliteit?

Daarnaast heeft de opdrachtgever aangegeven dat het onderzoek een nadere analyse van de problematiek in bepaalde wijken moet omvatten, inzicht moet opleveren in de invloed van de wijkveiligheidsaanpak op de veiligheidssituatie en aandacht moet besteden aan de vraag in hoeverre de fysieke infrastructuur van invloed is op de feitelijke en ervaren drugsoverlast.

2.3 *De uitvoering van het onderzoek*

Het onderzoek is uitgevoerd in een zestal door de opdrachtgever geselecteerde wijken: Spangen, Oud-Charlois, Het Oude Westen, Tarwewijk, Oosterflank en Overschie e.o.. Het gaat om wijken die volgens de opdrachtgever:

- slecht scoren op de Veiligheidsindex, maar de afgelopen jaren zijn verbeterd: *Spangen en Oud-Charlois*;
- slecht scoren op de Veiligheidsindex en de afgelopen jaren nauwelijks zijn verbeterd: *Het Oude Westen en Tarwewijk*;
- goed scoren op de Veiligheidsindex en in de afgelopen jaren zijn verslechterd: *Oosterflank*;
- goed scoren op de veiligheidsindex en niet zijn verslechterd: *Overschie e.o..*

Om bovengenoemde onderzoeksvragen te beantwoorden hebben we de volgende activiteiten uitgevoerd:

1. Een analyse van de risico- en beschermende factoren die samenhangen met veiligheid aan de hand van kwantitatieve gegevens over de wijkveiligheidssituatie.
2. Een analyse van de (uitvoering van de) wijkveiligheidsplannen door documentstudie en vraaggesprekken.
3. Een afsluitende expertmeeting.

Analyse risicofactoren

De eerste stap is een beeld te schetsen van de veiligheidssituatie in de wijk en de ontwikkeling daarvan. Wij hebben hier de zogenoemde risicofactoren uit eerder onderzoek van Boutellier et al. (2008) bij betrokken. In dat onderzoek is nagegaan welke factoren, ontleend aan gemeentelijke databestanden, samenhangen met (wijk)veiligheid en in welke mate. Met deze factoren hebben we een scherper beeld geschetst van de wijkveiligheid en aanknopingspunten voor de bijsturing van het veiligheidsbeleid. Daarnaast hebben wij gebruik gemaakt van beschermende factoren. Dit zijn factoren waarvan uit eerder onderzoek (Boers, 2008) is gebleken dat die een positieve invloed hebben op de (wijk)veiligheidsbeleving.

Als uitgangspunt hebben wij de 18 risicofactoren uit bovengenoemd onderzoek genomen en zijn wij nagegaan in hoeverre daarover gegevens beschikbaar zijn binnen de databestanden van de gemeente Rotterdam (diensten, COS) en de regiopolitie Rotterdam-Rijnmond, zodat zij ook bruikbaar zijn voor deze analyse. Van 13 factoren bleek dit het geval. Voor een overzicht verwijzen wij naar bijlage 1. 5. Factoren vielen af als de correlatie te laag was (lager dan .50).¹

In dit rapport geven wij per wijk in een tabel aan of de risico- en beschermende factoren sterker of minder sterk aanwezig zijn (prevalentie) dan gemiddeld in Rotterdam. Als een factor sterker aanwezig is dan gemiddeld dan is deze roodgekleurd en als een factor minder sterk aanwezig is dan is deze groengekleurd. Daarnaast geven wij per wijk aan of de score op de Veiligheidsindex evenals de relevante elementen waaruit de Veiligheidsindex is opgebouwd (diefstal, drugs, geweld, inbraak en vandalisme, overlast en schoon en heel) positief of negatief afwijken van het gemiddelde van de gemeente Rotterdam. Daarbij geven wij tevens aan of de trend van die scores positief of negatief is, en benoemen we het trendverschil ten opzichte van de gemeente Rotterdam als geheel. Een positief verschil is groengekleurd en een negatief verschil roodgekleurd (zie verder hoofdstuk 3).

1. Armoede (Het aantal personen in minimaalhuishoudens, per 1000 inwoners). Gebrek aan betrokkenheid bij school, Aandeel laag opgeleide ouders, Drugsverslaafden en Schoolplichtige schoollozen.

Analyse wijkveiligheidsactieprogramma's

De tweede stap is de inventarisatie en analyse van de wijkveiligheidsactieprogramma's (WVAP's) van eerdergenoemde zes wijken over de periode 2005 - 2007. In de loop van het onderzoek bleek echter dat een deel van de plannen niet meer te traceren was. Dit gold voor nagenoeg alle wijken. De analyse is dus uitgevoerd op de beschikbare plannen (zie bijlage 2).

Uit eerdergenoemd onderzoek komt naar voren dat een zestal risicofactoren relatief het sterkst samenhangen (hoge correlatie) met de veiligheidsproblematiek in de wijken:

- Vuurwapenbezit
- Dragen slag- en steekwapens
- Aandeel niet-westerse allochtonen
- Werkloosheid
- Fysieke verloedering van de woonomgeving
- Krappe behuizing.

Bij de wijkveiligheidsactieprogramma's hebben wij onderzocht in hoeverre deze aandacht besteden aan vooral deze risicofactoren en beschermende factoren. Dat wil zeggen: in hoeverre onderkennen de programma's de risico- en beschermende factoren en welke maatregelen en interventies stellen zij voor? De analyse is uitgevoerd aan de hand van een schema dat is besproken met de opdrachtgever (zie bijlage 3).

Vervolgens hebben we vraaggesprekken gevoerd met veiligheidsprofessionals uit de wijk. De gesprekken stonden in het teken van (de ontwikkeling van) de lokale veiligheidssituatie, (het effect van) de veiligheidsaanpak en de samenhang tussen de fysieke inrichting en drugsoverlast. De analyse van de risicofactoren en de wijkveiligheidsactieprogramma's vormden tezamen de basis voor de gesprekken. We hebben telkens drie professionals per wijk geïnterviewd: een vertegenwoordiger van de deelgemeente (gebiedsmanager of veiligheidscoördinator), de politie (lid wijkteam) en een stadsmarinier (voor zover aanwezig). De opdrachtgever heeft de respondenten voorgedragen. In bijlage 4 is een overzicht opgenomen van de respondenten. De vraaggesprekken namen we af aan de hand van een gespreksleidraad (bijlage 5).

Expertmeeting

De opbrengst van de voorgaande stappen is neergelegd in zes beknopte wijkanalyses. Deze analyse omvat een kwantitatief en een kwalitatief beeld van de (ontwikkeling van de) veiligheidssituatie in de wijk, het voorkomen van de risicofactoren en een schets van de wijkveiligheidsaanpak. De wijkanalyses zijn besproken met een aantal stadsmariniers, wijkveiligheidscoördinatoren en medewerkers van de directie Veiligheid (accounthouders). De expertmeeting was bedoeld ter verificatie van de wijkanalyses en ter verdere verdieping van de analyse van de invloed van de risicofactoren en de wijkveiligheidsaanpak. Een overzicht van de deelnemers is opgenomen in bijlage 6. De wijkanalyses en de uitkomst van de expertmeeting zijn opgenomen in hoofdstuk 3.

Gebruiksmogelijkheden en -beperkingen onderzoek

Het onderzoek gaat uit van risicofactoren waarvan in eerder onderzoek is vastgesteld in welke mate die samenhangen met wijkveiligheid. De correlatie is dus een vast gegeven. Van deze risicofactoren is nagegaan in hoeverre ze in de onderzochte wijken voorkomen (prevalentie) in vergelijking met de stad Rotterdam als geheel. Vervolgens hebben we de wijkveiligheidsactieprogramma's geanalyseerd op deze risicofactoren en op de uitvoering van die programma's. De veiligheidssituatie in een wijk kunnen we dus niet alleen verklaren door de relatieve zwaarte van de risicofactoren, maar ook door de mate waarin het veiligheidsbeleid, en de uitvoering daarvan, daarop aansluit.

De veiligheidsprofessionals in Rotterdam varen nu op het kompas van de Veiligheidsindex. De bevindingen uit het onderzoek bieden hun een extra navigatie-instrument. De risicofactoren bieden een kijkje achter de cijfers van de Veiligheidsindex. De bevindingen uit het onderzoek maken het aldus mogelijk per wijk na te gaan welke risicofactoren zwaar(der) wegen en in hoeverre die factoren worden geadresseerd door het WVAP. Het maakt het mogelijk een gesprek te voeren over de vraag: doen we de goede dingen? De bevindingen over de uitvoering van de wijkveiligheidsactieprogramma's in de wijken maken het mogelijk een gesprek te voeren over de vraag: doen we de dingen goed?

3. *Bevindingen*

In dit hoofdstuk bespreken we de uitkomsten van het onderzoek. Allereerst schetsen we per wijk een beeld van de (ontwikkeling van de) veiligheidssituatie in de wijk, het voorkomen van de risicofactoren en de wijkveiligheidsaanpak. Dit is de resultante van de analyse van de risicofactoren en de wijkveiligheidsactieprogramma's. Vervolgens bespreken we de belangrijkste uitkomsten van de expertmeeting.

3.1 *Wijkanalyses*

Spangen

Schets veiligheidsproblematiek

De wijk Spangen telt circa 10.000 inwoners. Het grootste deel is van allochtone komaf. Het woningbestand bestaat voor het merendeel uit huurwoningen. De laatste jaren is een klein deel van de huurwoningen verkocht aan zittende huurders of nieuwe bewoners. Spangen is van oudsher een volkswijk en kende in de jaren negentig veel problemen: drugsgerelateerde overlast, prostitutie, verloedering van de buitenruimte, slechte en kleine behuizing, malafide huiseigenaren en dealpanden. In de jaren negentig was het een wijk met een slecht imago. Inmiddels heeft Spangen zich ontwikkeld tot een veiliger wijk en vestigen er zich nieuwe (typen) bewoners.

Trend Veiligheidsindex²

	Veiligheids Index	Element diefstal	Element drugs	Element geweld
Afwijking indexscore t.o.v. gemeente Rotterdam	Spangen: 7,0 Rotterdam: 7,3	Spangen: 9,0 Rotterdam: 7,8	Spangen: 7,0 Rotterdam: 7,0	Spangen: 7,8 Rotterdam: 7,5
Trend op de indexscore	Over vier jaar positieve trend; in 2007 gelijke trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 gelijke trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 gelijke trend
	Over vier jaar positief trend-verschil; in 2007 negatief trend-verschil	Over vier jaar positief trend-verschil; in 2007 negatief trend-verschil	Over vier jaar positief trend-verschil; in 2007 negatief trend-verschil	Over vier jaar positief trend-verschil; in 2007 geen trend-verschil

Op twee elementen scoort Spangen gemiddeld lager dan Rotterdam: op overlast en schoon en heel. Op de andere elementen scoort Spangen gelijk (drugs), of hoger dan in Rotterdam. De relatief minst positieve score in Spangen betreft het element overlast. De trend van de veiligheidsscore in Spangen was over de jaren 2004-2007 positief.

2. De kleur rood betekent: negatief verschil t.o.v. de stad Rotterdam; geel: min of meer gelijk; groen: positief verschil.

Vervolg

	Element inbraak	Element vandalisme	Element overlast	Element schoon en heel
Afwijking indexscore t.o.v. ge- meente Rotterdam	Spangen:8,1 Rotterdam: 8,0	Spangen:10,0 Rotter- dam:8,0	Spangen: 6,3 Rotterdam: 6,7	Spangen: 8,1 Rotterdam: 9,0
Trend op de indexscore	Over vier jaar positieve trend; in 2007 geen trend- verschil	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend
Trendverschil op de index- score i.v.m. de gemeente	Over vier jaar nega- tief trend- verschil; in 2007 negatief trend-verschil	Over vier jaar posi- tief trend- verschil; in 2007 positief trend-verschil	Over vier jaar nega- tief trend- verschil; in 2007 negatief trend-verschil	Over vier jaar positief trend-ver- schil; in 2007 vrijwel geen trend-verschil

Op alle elementen was over de jaren 2004-2007 een positieve trend zichtbaar. Opvallende subtrends van de Veiligheidsindex per element: de score op het element schoon en heel is weliswaar lager dan in Rotterdam, maar dit verschil was in 2004 nog 3 punten en in 2007 nog slechts 1 punt.

Risico- en beschermende factoren³

RISICOFACTOREN	PREVALENTIE t.o.v. Rotterdam	PREVALENTIE Score Spangen	PREVALENTIE Score Rotterdam
Vuurwapenbezit (verdachten op 1000 inwoners)	Hoger	1,1	0,6
Aandeel niet-westerse allochtonen	Hoger	79%	36%
Dragen van slag- en steekwapens (verdachten op 1000 inwoners)	Hoger	1,0	0,6
Werkloosheid (per 1000 inwoners)	Hoger	88	66
Fysieke verloedering van de woonomgeving	Hoger	41,8	32,9
Krappe behuizing (per 1000 inwoners)	Hoger	41,0	24,4
Aandeel minderjarigen uit eenoudergezinnen (per 1000 inwoners)	Hoger	104,0	64,0
Gebrek lokale organisatie en cohesie (mutatiegraad verhuizingen)	Hoger	225	205
Aandeel adolescenten en jongvolwassenen op bevolking	Hoger	23%	17%
Aandeel minderjarigen betrokken bij scheiding van ouders (per 1000 inwoners)	Hoger	44,8	24,9
Aandeel minderjarige criminelen op bevolking (per 1000 inwoners)	Hoger	25	11
Aandeel voortijdige schoolverlaters (per 1000 17-22-jarigen)	Lager	46	48
Verkrijgbaarheid softdrugs (via coffeeshops)		Nee	Ja
BESCHERMENDE FACTOREN			
Publieke familiariteit	Lager	5,3	6

3. De kleur rood betekent: sterker aanwezig dan in stad Rotterdam; geel: min of meer gelijk; groen: minder sterk aanwezig. Zie bijlage 1 voor toelichting op de risicofactoren en de prevalentiescores.

Uit de tabel blijkt dat de meeste risicofactoren sterker aanwezig zijn in Spangen dan gemiddeld in Rotterdam. De risicofactoren aandeel schoolverlaters en de verkrijgbaarheid van softdrugs zijn minder aanwezig. De beschermende factor familiariteit in Spangen scoort lager dan gemiddeld in Rotterdam.

Risicofactoren in relatie tot het WVAP

Uit de stukken komt naar voren dat vooral de aanpak van de fysieke verloedering van de leefomgeving en de krappe behuizing deel uitmaken van het WVAP. Het WVAP omvat niet vuurwapenbezit (de politie maakt daar wel werk van door preventief fouilleren), het aandeel niet-westerse allochtonen en werkloosheid.

Aanpak veiligheidsproblematiek in de wijk

De aanpak van de veiligheidsproblematiek is probleem- en vraaggericht ingezet, aldus respondenten. Dit was een proces van lange adem. De problematiek is mede met hulp van een stadsmarinier aangepakt. Vanaf eind jaren negentig is ingezet op de aanpak van drugsoverlast, prostitutie (waaronder de sluiting van de Keileweg in 2005) en de verpaupering van zowel de leefomgeving als de panden. Ook malafide huiseigenaren zijn aangepakt en ongeveer 200 drugspanden en diverse coffeeshops zijn gesloten. Verder hebben renovatie, sloop en nieuwbouw plaatsgevonden en was er extra surveillance van politie en stadstoezicht, (mobiel) cameratoezicht en meer en betere verlichting.

Succesfactoren zijn volgens respondenten de alertheid van iedereen in het melden van drugsoverlast, dealers, prostitutie én het daarop direct actie ondernemen. Cruciaal is het voortdurend contact houden met bewoners en het laten zien van de geboekte resultaten. Een constante scherpe analyse van de problemen die bewoners ervaren en daarop inzetten heeft geleid tot een betere score op de Veiligheidsindex. Dit dient ook te gebeuren om de situatie te houden zoals die nu is. De inzet van de stadsmarinier en de goede samenwerking tussen de betrokken partners (deelgemeente, politie, Roteb, toezichthouders) hebben ertoe bijgedragen dat resultaten zijn geboekt. Zo functioneert de Samenwerking Op Maat (SOM) goed, waarbij de sociale dienst, politie, de deelgemeente, bouw- en woningtoezicht en Eneco panden bezoeken en inspecteren. Wel kan de regie door de

deelgemeente beter. Sommige respondenten zien het opstellen van het WVAP als een top-down instrument en een ‘papieren verplichting’. De doelstellingen zijn onvoldoende smart geformuleerd, de plannen zijn vaag en niet afrekenbaar. Ook staan er plannen in die niet tot uitvoering komen of stagneren.

Het echte verschil is gemaakt door de fysieke aanpak van de wijk. Volgens respondenten hebben wijken zoals Spangen eerst een fysieke aanpak nodig, alvorens sociale programma’s succesvol kunnen starten. Een repressieve periode is nu achter de rug, er is ruimte ontstaan om een koppeling te maken met een sociale aanpak, bijvoorbeeld voor de jeugd.

<i>Samenvatting Spangen</i>	
Score op VI en trend	- 7,0 - Trend positief
Prevalentie risico en beschermende factoren	- Bijna alle risicofactoren komen sterker voor, vooral: - Aandeel niet-westerse allochtonen - Aandeel minderjarigen uit eenoudergezinnen - Beschermende factor familiariteit is lager
Andere risicofactoren (vlg. exp. meeting)	- Niet genoemd
Risicofactoren in WVAP	- Fysieke verloedering woonomgeving - Krappe behuizing
Overige prioriteiten in WVAP	- Drugsoverlast en drugspanden - Prostitutie - Malafide huiseigenaren - Verpaupering
Uitvoering WVAP	- Grondige probleemanalyse - Probleem- en vraaggerichte aanpak - Samenhangende aanpak (criminaliteit en fysieke omgeving) - Sterke regie stadsmarinier, ‘hands on’ leiding - Goede samenwerking veiligheidspartners - Directe terugkoppeling resultaten naar wijkbewoners - Sterke burgerparticipatie - Continuïteit in aanpak
<ul style="list-style-type: none"> - Negatieve factor: prevalentie risicofactoren, in het bijzonder het aandeel niet-westerse allochtonen en minderjarigen uit eenoudergezinnen. - Positieve factor: de prioriteitstelling in het WVAP in relatie tot de risicofactoren (2 v/d 13) en de wijze van uitvoering van het WVAP. (succesfactoren geborgd, vgl. par. 4.1). - Ontwikkelingsmogelijkheden: een verbreding van de prioriteitstelling in het WVAP in relatie tot de overige, met name sociaal-economische risicofactoren. 	

Oud-Charlois

Schets veiligheidsproblematiek

De wijk Oud-Charlois is een vooroorlogse, typische volkswijk. De woningvoorraad is grotendeels in particuliere handen. Er is lange tijd niet geïnvesteerd in vernieuwing van de wijk. De kwaliteit van de woningvoorraad is matig (klein en goedkoop). Dit heeft zijn weerslag op de bewoners en de veiligheid en leefbaarheid. Een deel van de oorspronkelijke bewoners trekt weg, in hun plaats komt een type bewoner (huurder) dat snel weer opnieuw verhuist, minder openstaat voor zorg en hulpverlening vanuit de deelgemeente en minder betrokken is bij de wijk (bijvoorbeeld Polen en Antillianen). Er is een hoge concentratie van voorzieningen voor opvang en zorg aan drugsverslaafden. De veiligheidsproblematiek omvat: handel en gebruik van drugs vanuit particuliere panden, drugscriminaliteit en overlast door Antillianen, geweldpleging en woninginbraak. De problemen concentreren zich in noordelijk Oud-Charlois.

Trend Veiligheidsindex

	Veiligheids Index	Element diefstal	Element drugs	Element geweld
Afwijking indexscore t.o.v. gemeente Rotterdam	Oud-Charlois: 6,3 Rotterdam: 7,3	Oud-Charlois: 6,7 Rotterdam: 7,8	Oud-Charlois: 4,5 Rotterdam: 7,0	Oud-Charlois: 5,8 Rotterdam: 7,5
Trend op de indexscore	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend
Trendverschil op de indexscore i.v.m. de gemeente	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 positief trend verschil	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 positief trend verschil	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 positief trend verschil	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil

Vervolg

	Element inbraak	Element vandalisme	Element overlast	Element schoon en heel
Afwijking index- score t.o.v. gemeente Rotterdam	Oud-Charlois: 7,3 Rotterdam: 8,0	Oud-Charlois: 7,8 Rotterdam: 8,0	Oud-Charlois: 6,0 Rotterdam: 6,7	Oud-Charlois: 10,0 Rotterdam 9,0
Trend op de indexscore	Over vier jaar positieve trend; in 2007 nega- tieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 gelijk
Trendverschil op de index- score i.v.m. de gemeente	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar gelijk trend verschil; in 2007 positief trend verschil	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 positief trend verschil	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil

Oud-Charlois scoort op de Veiligheidsindex gemiddeld lager dan Rotterdam. De trend van de veiligheidsscore in Oud-Charlois over de jaren 2004-2007 is echter positief. Dit geldt voor alle elementen (hoewel de stijging van het element geweld slechts gering is over vier jaar). De grootste problemen spelen rond het element drugs en in mindere mate rond het element geweld. Op het element schoon en heel scoort Oud-Charlois positief.

Risico- en beschermende factoren

RISICOFACTOREN	PREVALENTIE t.o.v. Rotterdam	PREVALENTIE Score Oud-Charlois	PREVALENTIE Score Rotterdam
Vuurwapenbezit (verdachten op 1000 inwoners)	Lager	0,2	0,6
Aandeel niet-westerse allochtonen	Hoger	43%	36%
Dragen van slag- en steekwapens (verdachten op 1000 inwoners)	Lager	0,2	0,6
Werkloosheid (per 1000 inwoners)	Hoger	78	66
Fysieke verloedering van de woonomgeving	Hoger	47,4	32,9
Krappe behuizing (per 1000 inwoners)	Hoger	44,8	24,4
Aandeel minderjarigen uit eenoudergezinnen (per 1000 inwoners)	Hoger	73,4	64,0
Gebrek lokale organisatie en cohesie (mutatiegraad verhuizingen)	Hoger	221	205
Aandeel adolescenten en jongvolwassenen op bevolking	Hoger	18%	17%
Aandeel minderjarigen betrokken bij scheiding van ouders (per 1000 inwoners)	Hoger	26,6	24,9
Aandeel minderjarige criminelen op bevolking (per 1000 inwoners)	Lager	10	11
Aandeel voortijdige schoolverlaters (per 1000 17-22-jarigen)	Hoger	51	48
Verkrijgbaarheid softdrugs (via coffeeshops)		Ja	Ja
BESCHERMENDE FACTOREN			
Publieke familiariteit	Lager	4,5	6

Uit de tabel blijkt dat de meeste risicofactoren sterker aanwezig zijn in Oud-Charlois dan gemiddeld in Rotterdam. Enkele risicofactoren zijn minder aanwezig: het bezit van wapens en de aanwezigheid van minderjarige criminelen. De beschermende factor familiariteit scoort in Oud-Charlois lager dan gemiddeld in Rotterdam.

Risicofactoren in relatie tot het WVAP

Uit de stukken komt naar voren dat de aanpak van de fysieke verloedering van de leefomgeving, de krappe behuizing, woningverbetering op hot spots, minderjarige criminelen, drugsverslaafden en het bevorderen van de sociale cohesie deel uitmaken van het WVAP. Het WVAP omvat niet vuurwapenbezit (de politie maakt daar wel werk van door preventief fouilleren), het aandeel niet-westerse allochtonen en werkloosheid.

Aanpak veiligheidsproblematiek in de wijk

In 2006 en 2007 is de problematiek fors repressief aangepakt, wat volgens de respondenten leidde tot een rustiger beeld. In 2008 kwam de problematiek weer opzetten. De huidige aanpak is gericht op de drugsproblematiek en vertoont meer samenhang. De aanpak omvat naast (korte termijn) repressieve elementen ook (structurele/langetermijn-) maatregelen ter verbetering van de fysieke infrastructuur. Het gaat dan om de aanpak van fysieke verloedering door het kopen en opknappen van panden (10 probleemstraten/rotte kiezelen), het treffen van beheersmaatregelen door zorginstellingen en spreiding van zorginstellingen, een PGA-aanpak van overlastgevers (top 30) en de inzet van politie op overlast op hot spots.

De huidige aanpak kenmerkt zich volgens respondenten door een grondige analyse van de veiligheidsproblematiek in de wijk (sterke informatiepositie), de aanpak van de drugsoverlast en meer samenhang. Dat wil zeggen een combinatie van de inzet van politie op excessen, een structurele aanpak van de fysieke infrastructuur en een persoonsgerichte aanpak van overlastgevers. Verder worden de veiligheidspartners uit de wijk bij de aanpak betrokken, waardoor de krachten beter zijn gebundeld. Kortom: een inzet op pand en persoon.

Samenvatting Oud-Charlois

Score op VI en trend	<ul style="list-style-type: none">- 6,3- Trend positief
Prevalentie risico- en beschermende factoren	<ul style="list-style-type: none">- Bijna alle risicofactoren komen sterker voor- Wapengerelateerde risicofactoren komen minder sterk voor- Beschermende factor familiariteit is lager
Andere risicofactoren (vlg. exp. meeting)	<ul style="list-style-type: none">- Matige kwaliteit woningvoorraad- Particulier woningbezit/kwaliteit woningvoorraad- Hoge concentratie opvangvoorzieningen
Risicofactoren in WVAP	<ul style="list-style-type: none">- Fysieke verloedering woonomgeving- Krappe behuizing- Minderjarigen- Bevorderen sociale cohesie
Overige prioriteiten in WVAP	<ul style="list-style-type: none">- Woningverbetering- Drugsoverlast en drugspanden- Beheersmaatregelen rond zorginstellingen- Persoonsgerichte aanpak overlastgevers
Uitvoering WVAP	<ul style="list-style-type: none">- Grondige probleemanalyse- Probleem- en vraaggerichte aanpak- Samenhangende aanpak (criminaliteit, fysieke omgeving en overlastgevers)- Sterke regie stadsmarinier, 'hands on' leiding- Goede samenwerking veiligheids-partners
<ul style="list-style-type: none">- Negatieve factor: prevalentie risicofactoren en overige (fysieke) risicofactoren.- Positieve factor: de prioriteitstelling in het WVAP in relatie tot de risicofactoren (4 v/d 13) en de wijze van uitvoering van het WVAP (succesfactoren geborgd, vgl. par. 4.1).- Ontwikkelingsmogelijkheden: een verdere verbreding van de prioriteitstelling in het WVAP in relatie tot de overige risicofactoren.	

Het Oude Westen

Schets veiligheidsproblematiek

De wijk Het Oude Westen is een vooroorlogse wijk in het hartje van Rotterdam. De wijk kent circa 10.000 inwoners van uiteenlopende nationaliteit. Er is veel sociale woningbouw, in bezit van corporaties. De huren zijn laag. De inwoners wonen er relatief lang en zijn betrokken bij de wijk. De wijk kent veel eenoudergezinnen of alleenwonenden, niet-werkenden, jongeren en schooluitval. Afgezien van jeugd is er geen specifieke probleemgroep. Het imago van de wijk is niet goed, de subjectieve onveiligheid scoort hoger dan de objectieve. De drugsoverlast is het grootste probleem van de wijk. Bepaalde plekken in de wijk zijn traditioneel de plek voor (openlijke) drugshandel en -gebruik, mede door de inrichting van de wijk (portieken, kelders, garages, pleintjes en binnenplaatsen). De wijk kent daarnaast relatief veel drugsopvangvoorzieningen.

Trend Veiligheidsindex

	Veiligheids index	Element drugs	Element diefstal	Element geweld
Afwijking indexscore t.o.v. gemeente Rotterdam	Oude Westen: 4,0 Rotterdam: 7,3	Oude Westen: 0,0 Rotterdam: 7,0	Oude Westen: 6,5 Rotterdam: 7,8	Oude Westen: 4,5 Rotterdam: 7,5
Trend op de indexscore	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar is de score nog steeds 0.	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend
Trendverschil op de index- score i.v.m. de gemeente	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar is de score 0; terwijl het Rotterdamse indexcijfer licht is geste- gen	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil

Het Oude Westen scoort op de Veiligheidsindex gemiddeld lager dan Rotterdam. De drugsproblematiek springt in het oog, het Oude Westen scoort hier zeer laag. De trend van de veiligheidsscore in het Oude Westen was over de jaren 2004-2006 positief maar is afgebogen in 2007. Op de elementen geweld en diefstal zijn in 2007 de scores van Het Oude Westen lager dan die van Rotterdam en zijn deze zelfs gedaald in vergelijking met 2006.

Vervolg

	Element inbraak	Element vandalisme	Element overlast	Element schoon en heel
Afwijking indexscore t.o.v. gemeente Rotterdam	Oude Westen: 7,7 Rotterdam 8,0	Oude Westen: 9,9 Rotterdam 8,0	Oude Westen: 3,4 Rotter- dam:6,7	Oude Westen: 9,0 Rotterdam: 9,0
Trend op de indexscore	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend
Trendverschil op de index- score i.v.m. de gemeente	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 positief trend verschil	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 positief trend verschil	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 positief trend verschil	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 positief trend verschil

Op de elementen inbraak, vandalisme, overlast en schoon en heel is de trend in het Oude Westen positief. De elementen vandalisme en schoon en heel scoren in 2007 even goed of beter dan Rotterdam als geheel. Opvallende subtrends van de Veiligheidsindex per element: de meldingen over drugs- en drankoverlast zijn in 2007 gestegen. Ook de beleving van geweld en bedreiging is in 2007 gestegen.

Risico- en beschermende factoren

RISICOFACTOREN	PREVALENTIE t.o.v. Rotterdam	PREVALENTIE Score Oude Westen	PREVALENTIE Score Rotterdam
Vuurwapenbezit (verdachten op 1000 inwoners)	Hoger	1,5	0,6
Aandeel niet-westerse allochtonen	Hoger	62%	36%
Dragen van slag- en steekwapens (verdachten op 1000 inwoners)	Hoger	1,5	0,6
Werkloosheid (per 1000 inwoners)	Hoger	91	66
Fysieke verloedering van de woonomgeving	Hoger	45,2	32,9
Krappe behuizing (per 1000 inwoners)	Hoger	35,0	24,4
Aandeel minderjarigen uit eenoudergezinnen (per 1000 inwoners)	Hoger	88,5	64,0
Gebrek lokale organisatie en cohesie (mutatiegraad verhuizingen)	Hoger	208	205
Aandeel adolescenten en jongvolwassenen op bevolking	Hoger	19%	17%
Aandeel minderjarigen betrokken bij scheiding van ouders (per 1000 inwoners)	Hoger	35,2	24,9
Aandeel minderjarige criminelen op bevolking (per 1000 inwoners)	Hoger	15	11
Aandeel voortijdige schoolverlaters (per 1000 17-22-jarigen)	Hoger	53	48
Verkrijgbaarheid softdrugs (via coffeeshops)		Ja (11)	Ja
BESCHERMENDE FACTOREN			
Publieke familiariteit	Lager	5,4	6

Uit de tabel blijkt dat vrijwel alle risicofactoren sterker aanwezig zijn in het Oude Westen dan gemiddeld in Rotterdam. De beschermende factor familiariteit scoort in Het Oude Westen lager dan gemiddeld in Rotterdam.

Risicofactoren in relatie tot het WVAP

Uit de stukken komt naar voren dat de aanpak van de fysieke verloedering van de leefomgeving, de krappe behuizing, minderjarige criminelen, drugsverslaafden en het bevorderen van sociale cohesie deel uitmaken van het WVAP. Het WVAP omvat niet vuurwapenbezit (de politie maakt daar wel werk van door preventief fouilleren), het aandeel niet-westerse allochtonen en werkloosheid.

Aanpak veiligheidsproblematiek in de wijk

De veiligheidsproblematiek is volgens respondenten in de afgelopen jaren fors aangepakt (zowel repressief als curatief) waardoor de overlast (tijdelijk) is afgenomen. Een wezenlijke doorbraak is echter uitgebleven. De repressieve aanpak kreeg volgens de respondenten onvoldoende structureel vervolg. De aantrekkingskracht van de drugs-handel heeft tot gevolg dat vooral de dealers, ondanks een persoonsgerichte aanpak, na verloop van tijd blijven terugkomen. De huidige aanpak is dan ook gericht op een fundamentele gebiedsontwikkeling/verbetering van (delen van) de wijk, naast een repressieve aanpak door politie en stadstoezicht. Herinrichting en de introductie van nieuwe economische bedrijvigheid en bezoekers moeten de drugs-handel uiteindelijk verdringen. Stadsmarinier en gebiedsmanager werken, ieder vanuit hun eigen invalshoek, nauw samen bij een meer integrale aanpak. Ook ondernemers en bewoners worden nadrukkelijker bij de aanpak van veiligheidsproblematiek betrokken.

<i>Samenvatting Oude Westen</i>	
Score op VI en trend	- 4,0 - Trend aanvanke-lijk postief, sinds kort wisselend
Prevalentie risico- en beschermende factoren	- Alle risicofactoren komen sterker voor, vooral: - Aandeel niet-westerse allochtonen - dragen slag- en steekwapens - Beschermende factor familiariteit is lager
Andere risicofactoren (vlg. exp. meeting)	- Fysieke inrichting wijk biedt gelegenheid voor drugshandel en - gebruik - Hoge concentratie opvangvoorzieningen
Risicofactoren in WVAP	- Fysieke verloedering woonomgeving - Krappe behuizing - Minderjarigen - Bevorderen sociale cohesie
Overige prioriteiten in WVAP	- Woning- verbetering - Drugsoverlast - Persoonsgerichte aanpak dealers
Uitvoering WVAP	- Repressieve aanpak aanvankelijk succesvol, echter onvoldoende samenhang en vervolg - Nu aandacht voor economische ontwikkeling
<p>- Negatieve factor: prevalentie risicofactoren, in het bijzonder het aandeel niet-westerse allochtonen en het dragen van slag- en steekwapens en de overige (fysieke) risicofactoren.</p> <p>- Positieve factor: de prioriteitstelling in het WVAP in relatie tot de risico factoren (4 v/d 13).</p> <p>- Ontwikkelingsmogelijkheden: een verdere verbreding van de prioriteits telling in het WVAP in relatie tot de overige risicofactoren en de wijze van uitvoering van het WVAP (vgl. de succesfactoren in par. 4.1).</p>	

Tarwewijk

Schets veiligheidsproblematiek

De wijk Tarwewijk telt circa 15.000 inwoners. Het woningbestand is grotendeels particulier eigendom, waarvan veel wordt verhuurd. Er wonen veel Midden- en Oost-Europeanen en Antillianen. Er is veel roulatie onder bewoners. Er is drugsoverlast, onder meer door coffeeshops. De politie zat aanvankelijk bovenop de (voor bewoners zichtbare) handhaving. De drugspannen en het wapenbezit werden aangepakt. Na een impasse heeft de politie deze aanpak weer een nieuwe impuls gegeven. De Tarwewijk heeft weinig aandacht gekregen in de Pact op Zuid-plannen, aldus respondenten.

Trend Veiligheidsindex

	Veiligheids index	Element diefstal	Element drugs	Element geweld
Afwijking index-score t.o.v. gemeente Rotterdam	Tarwewijk: 4,6 Rotterdam: 7,3	Tarwewijk: 6,4 Rotterdam: 7,8	Tarwewijk: 3,8 Rotterdam: 7,0	Tarwewijk: 5,2 Rotterdam: 7,5
Trend op de indexscore	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend
Trendverschil op de indexscore i.v.m. de gemeente	Over vier jaar negatief trendverschil; in 2007 negatief trendverschil	Over vier jaar positief trendverschil; in 2007 positief trendverschil	Over vier jaar positief trendverschil; in 2007 negatief trendverschil	Over vier jaar positief trendverschil; in 2007 negatief trendverschil

De Tarwewijk scoort op vrijwel alle elementen gemiddeld lager op de Veiligheidsindex dan Rotterdam als geheel. Vooral op de elementen drugs, vandalisme en overlast zijn de scores laag. Op het element schoon en heel scoort de Tarwewijk positiever dan Rotterdam. De trend van de veiligheidsscore in de Tarwewijk was over de jaren 2004-2007 licht negatief.

Vervolg

	Element inbraak	Element vandalisme	Element overlast	Element schoon en heel
Afwijking index- score t.o.v. gemeente Rotterdam	Tarwewijk: 6,0 Rotterdam: 8,0	Tarwewijk: 4,4 Rotterdam: 8,0	Tarwewijk: 2,0 Rotter- dam:6,7	Tarwewijk: 9,5 Rotterdam 9,0
Trend op de indexscore	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend
Trendverschil op de index- score i.v.m. de gemeente	Over vier jaar negatief trendverschil; in 2007 nega- tief trend- verschil	Over vier jaar negatief trendverschil; in 2007 nega- tief trend- verschil	Over vier jaar negatief trendverschil; in 2007 nega- tief trend- verschil	Over vier jaar positief trendverschil; in 2007 nega- tief trendver- schil

Voor de helft van de elementen is de trend van de score tussen 2004 en 2007 positief (diefstal, drugs, inbraak en schoon en heel), zij het wel lager dan in Rotterdam. Opvallende subtrends Veiligheidsindex per element: alle indicatoren van zowel overlast als vandalisme in de Tarwewijk ondergaan een negatieve trend. Ook het trendverschil met Rotterdam is op deze indicatoren negatief.

Risico- en beschermende factoren

RISICOFACTOREN	PREVALENTIE t.o.v. Rotterdam	PREVALENTIE Score Tarwewijk	PREVALENTIE Score Rotterdam
Vuurwapenbezit (verdachten op 1000 inwoners)	Hoger	0,8	0,6
Aandeel niet-westerse allochtonen	Hoger	64%	36%
Dragen van slag- en steekwapens (verdachten op 1000 inwoners)	Hoger	0,6	0,6
Werkloosheid (per 1000 inwoners)	Hoger	95	66
Fysieke verloedering van de woonomgeving	Hoger	51,4	32,9
Krappe behuizing (per 1000 inwoners)	Hoger	62,7	24,4
Aandeel minderjarigen uit eenoudergezinnen (per 1000 inwoners)	Hoger	87,9	64,0
Gebrek lokale organisatie en cohesie (mutatiegraad verhuizingen)	Hoger	327	205
Aandeel adolescenten en jongvolwassenen op bevolking	Hoger	21%	17%
Aandeel minderjarigen betrokken bij scheiding van ouders (per 1000 inwoners)	Hoger	28,9	24,9
Aandeel minderjarige criminelen op bevolking (per 1000 inwoners)	Hoger	15	11
Aandeel voortijdige schoolverlaters (per 1000 17-22-jarigen)	Hoger	66	48
Verkrijgbaarheid softdrugs (via coffeeshops)		Ja (4)	Ja
BESCHERMENDE FACTOREN			
Publieke familiariteit	Lager	3,1	6

Uit de tabel blijkt dat vrijwel alle risicofactoren sterker aanwezig zijn in de Tarwewijk dan gemiddeld in Rotterdam. De beschermende factor familiariteit in de Tarwewijk scoort lager dan gemiddeld in Rotterdam.

Risicofactoren in relatie tot het WVAP

Uit de stukken komt naar voren dat vooral minderjarigen en drug-verslaafden deel uitmaken van het WVAP. Het WVAP omvat niet vuurwapenbezit (de politie maakt daar wel werk van door preventief fouilleren), het aandeel niet-westerse allochtonen en werkloosheid.

Aanpak veiligheidsproblematiek in de wijk

Het accent in de veiligheidsaanpak lag op handhaving en jongerenproblematiek die gerelateerd is aan drugs en wapenbezit. Volgens respondenten hebben zich de nodige uitvoeringsproblemen voorgedaan waardoor de situatie/score op de index is verslechterd. De politie werkt samen met de basisscholen in de wijk en stemt af met Stadstoezicht. Momenteel vraagt de toename van Midden- en Oost-Europeanen de aandacht. Het accent blijft liggen op handhaving en het verbeteren van de woonomgeving door fysieke maatregelen. Maatregelen in de sfeer van welzijn blijven nog wat achter, aldus de respondenten.

Samenvatting Tarwewijk

Score op VI en trend	<ul style="list-style-type: none">- 4,6- Trend over-wegend negatief
Prevalentie risico- en beschermende factoren	<ul style="list-style-type: none">- Bijna alle risicofactoren komen sterker voor, vooral:- aandeel niet-westerse allochtonen- Krappe behuizing- Gebrek aan lokale organisatie en cohesie- Beschermende factor familiariteit is lager
Andere risicofactoren (vgl. exp. meeting)	<ul style="list-style-type: none">- Aandeel inwoners uit Midden- en Oost-Europese landen- Particulier woningbezit/ kwaliteit woningvoorraad
Risicofactoren in WVAP	<ul style="list-style-type: none">- Fysieke verloedering woonomgeving- Krappe behuizing- Minderjarigen
Overige prioriteiten in WVAP	<ul style="list-style-type: none">- Drugsoverlast
Uitvoering WVAP	<ul style="list-style-type: none">- Repressieve aanpak aanvankelijk succesvol, echter stagnatie in de uitvoering- Herstart, fysieke aanpak en samenwerking komen van de grond
<ul style="list-style-type: none">- Negatieve factor: prevalentie risicofactoren, in het bijzonder het aandeel niet-Westerse allochtonen, krappe behuizing en gebrek aan lokale organisatie en cohesie en de overige (fysieke) risicofactoren.- Positieve factor: de prioriteitstelling in het WVAP in relatie tot de risicofactoren (3 v/d 13).- Ontwikkelingsmogelijkheden: een verbreding van de prioriteitstelling in het WVAP in relatie tot de overige, vooral sociaaleconomische risicofactoren en de wijze van uitvoering van het WVAP (vgl. de succesfactoren in par. 4.1).	

Oosterflank

Schets veiligheidsproblematiek

De wijk Oosterflank is gelegen aan de oostkant van de stad. De wijk heeft ruim 10.000 inwoners. De wijk is gebouwd vanaf begin jaren tachtig en kent vooral eengezinswoningen en flats. De bewonerssamenstelling van de wijk is aan het veranderen: er vestigen zich vooral allochtonen uit andere wijken. Daarnaast is het op een na grootste winkelgebied van Rotterdam (het Alexandrium) gevestigd in de wijk. Aan de randen van de wijk bevinden zich enkele scholen (ROC's, voortgezet onderwijs), een ziekenhuis, een GGZ-instelling, sportvelden en kantoren. In de wijk liggen een NS-station en een metrostation. De aanwezigheid van het Alexandrium en de vele voorzieningen beïnvloeden de veiligheidsituatie.

Trend Veiligheidsindex

	Veiligheids index	Element diefstal	Element drugs	Element geweld
Afwijking indexscore t.o.v. gemeente Rotterdam	Oosterflank: 6,8 Rotterdam: 7,3	Oosterflank: 7,4 Rotterdam: 7,8	Oosterflank: 7,9 Rotterdam: 7,0	Oosterflank: 6,2 Rotterdam: 7,5
Trend op de indexscore	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend
Trend verschil op indexscore i.v.m. de gemeente	Over vier jaar negatief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar negatief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar negatief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar negatief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil

Oosterflank scoort op de Veiligheidsindex gemiddeld lager dan Rotterdam. Ook de trend van de veiligheidsscore in Oosterflank was over de jaren 2004-2007 negatief. In het oog springen de elementen vandalisme, overlast, geweld, inbraak en schoon en heel. Daarentegen zijn er betrekkelijk weinig problemen met drugs en diefstal.

Vervolg

	Element inbraak	Element vandalisme	Element overlast	Element schoon en heel
Afwijking index- score t.o.v. gemeente Rotterdam	Oosterflank: 6,2 Rotterdam:8,0	Oosterflank: 4,6 Rotterdam:8,0	Oosterflank: 5,7 Rotterdam: 6,7	Oosterflank: 6,2 Rotterdam 9,0
Trend op de indexscore	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 positieve trend
Trend verschil op indexscore i.v.m. de gemeente	Over vier jaar nega- tief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar nega- tief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar nega- tief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar nega- tief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil

Opvallende subtrends van de Veiligheidsindex per element: alle vormen van diefstal komen vaker voor in Oosterflank dan in Rotterdam, behalve fietsendiefstal en winkeldiefstal. Een opvallend punt is de discrepantie tussen de objectieve en subjectieve veiligheid. De veiligheidsbeleving scoort negatiever dan de objectieve veiligheid.

Risico- en beschermende factoren

RISICOFACTOREN	PREVALENTIE t.o.v. Rotterdam	PREVALENTIE Score Oosterflank	PREVALENTIE Score Rotterdam
Vuurwapenbezit (verdachten op 1000 inwoners)	Lager	0,2	0,6
Aandeel niet-westerse allochtonen	Lager	22%	36%
Dragen van slag- en steekwapens (verdachten op 1000 inwoners)	Lager	0,2	0,6
Werkloosheid (per 1000 inwoners)	Lager	45	66
Fysieke verloedering van de woonomgeving	Hoger	40,2	32,9
Krappe behuizing (per 1000 inwoners)	Lager	7,6	24,4
Aandeel minderjarigen uit eenoudergezinnen (per 1000 inwoners)	Lager	50,7	64,0
Gebrek lokale organisatie en cohesie (mutatiegraad verhuizingen)	Lager		205
Aandeel adolescenten en jongvolwassenen op bevolking	Lager	14%	17%
Aandeel minderjarigen betrokken bij scheiding van ouders (per 1000 inwoners)	Lager	24,0	24,9
Aandeel minderjarige criminelen op bevolking (per 1000 inwoners)	Lager	7	11
Aandeel voortijdige schoolverlaters (per 1000 17-22-jarigen)	Lager	44	48
Verkrijgbaarheid softdrugs (via coffeeshops)	Lager	Nee	Ja
BESCHERMENDE FACTOREN			
Publieke familiariteit	Hoger	6,2	6

Uit de tabel blijkt dat vrijwel alle risicofactoren minder sterk aanwezig zijn in Oosterflank dan gemiddeld in Rotterdam. De beschermende factor familiariteit scoort hoger in Oosterflank dan gemiddeld in Rotterdam.

Risicofactoren in relatie tot het WVAP

Uit de stukken komt naar voren dat de aanpak van de fysieke verloedering van de leefomgeving en minderjarigen deel uitmaken van het WVAP. Het WVAP omvat niet krappe behuizing, vuurwapenbezit, het aandeel niet-westerse allochtonen en werkloosheid.

Aanpak veiligheidsproblematiek in de wijk

De veiligheidsaanpak in Oosterflank omvat verschillende activiteiten. Hiertoe behoren het bestrijden van (jongeren)overlast (onder meer door de Rotterdamse groepsaanpak en het project 'Jongerentoezicht Alexandrium'), de aanpak van fysieke verloedering van de leefomgeving (graffiti, vuil op straat, aanpak verzakkingen) en het tegengaan van diefstal en inbraak (politiekeurmerk Veilig Wonen, verlichting achterpaden, controles politie). Ook is er aandacht geweest voor het bevorderen van het ordelijk gebruik van het openbaar vervoer (o.a. controles bij station Rotterdam Alexander). Er loopt een project Veilig Ondernemen in het winkelcentrum Alexandrium. Er is overleg met professionele partners (politie, particuliere beveiliging en toezichthouders deelgemeente), bewoners en de GGZ-instelling om de overlast te bespreken en te beperken.

Volgens respondenten kan de aanpak van veiligheid niet op zichzelf staan. Zij bepleiten meer aandacht voor samenhang met de sociale programma's. De deelgemeente ontwikkelt een integraal wijkactieprogramma (IWAP) dat de programma's voor de aanpak van veilig, sociaal, fysiek en jeugd per wijk integreert.

<i>Samenvatting Oosterflank</i>	
Score op VI en trend	- 6,8 - Trend negatief
Prevalentie risico- en beschermende factoren	- Bijna alle risicofactoren komen minder sterker voor, vooral de wapengerelateerde factoren en krappe behuizing - Beschermende factor familiariteit is hoger
Andere risicofactoren (vlg. exp. meeting)	- Niveau voorzieningen (scholen, OV-knooppunt, winkel centrum) - Verandering bewonerssamenstelling wijk
Risicofactoren in WVAP	- Fysieke verloedering woonomgeving - Minderjarigen
Overige prioriteiten in WVAP	- Jongerenoverlast - Overlast in OV - Veilig ondernemen
Uitvoering WVAP	- Samenwerking veiligheidspartners - Samenhangende aanpak
<ul style="list-style-type: none"> - Negatieve factor: de overige (fysieke) risicofactoren. - Positieve factor: geringe prevalentie risicofactoren en de prioriteitstelling in het WVAP in relatie tot de risicofactoren. - Ontwikkelingsmogelijkheden: een verdere verbreding van de prioriteitstelling in het WVAP in relatie tot de overige, voornamelijk sociaal-economische risicofactoren. 	

Overschie e.o.

Schets veiligheidsproblematiek

De wijk Overschie e.o. telt circa 8.000 inwoners. De wijk is maar voor een klein deel bewoond, de rest bestaat uit weilanden en bedrijventerreinen. Het openbaar vervoer naar de deelgemeente is beperkt, waardoor uitwisseling met de stad en de stadse problemen beperkt blijft. Er zijn veel koopwoningen in de wijk voor starters en ouderen; grotere gezinnen trekken weg omdat de woningen te klein zijn. In Overschie e.o. wonen hoogopgeleide mensen met een goed inkomen, de bevolkingsopbouw is gedifferentieerd naar leeftijd (er is een piek bij jongeren en ouderen). Overschie e.o. heeft een dorps karakter en de sociale cohesie is sterk. Er zijn geen scholen voor voortgezet onderwijs. De voornaamste problemen die voorkomen in de wijk zijn (subjectieve beleving van) overlast, inbraak, hondenpoep en verzakkingen in het wegdek.

Trend veiligheidsindex

	Veiligheids index	Element diefstal	Element Drugs	Element Geweld
Afwijking index-score t.o.v. gemeente Rotterdam	Overschie: 9,3 Rotterdam: 7,3	Overschie: 9,6 Rotterdam: 7,8	Overschie : 8,9 Rotterdam: 7,0	Overschie : 9,8 Rotterdam: 7,5
Trend op de indexscore	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend
Trend verschil op de indexscore i.v.m. de gemeente	Over vier jaar negatief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar negatief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar negatief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar negatief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil

De wijk Overschie e.o. scoort op de Veiligheidsindex gemiddeld hoger dan Rotterdam. Op de elementen overlast, vandalisme, geweld, drugs en diefstal scoort Overschie e.o. zelfs ongeveer twee punten hoger dan gemiddeld in Rotterdam. Het element vandalisme valt op in positieve zin, dit element scoort een 10. De trend van de veiligheidsscore in Overschie e.o. was over de jaren 2004-2007 stabiel.

Vervolg

	Element inbraak	Element vandalisme	Element overlast	Element schoon en heel
Afwijking index- score t.o.v. gemeente Rotterdam	Overschie : 8,5 Rotterdam: 8,0	Overschie: 10,0 Rotter- dam:8,0	Overschie: 8,8 Rotterdam: 6,7	Overschie: 9,3 Rotterdam: 9,0
Trend op de indexscore	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 positieve trend	Over vier jaar negatieve trend; in 2007 negatieve trend	Over vier jaar positieve trend; in 2007 negatieve trend
Trend ver- schil op de indexscore i.v.m. de gemeente	Over vier jaar nega- tief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar positief trend verschil; in 2007 positief trend verschil	Over vier jaar nega- tief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil	Over vier jaar nega- tief trend verschil; in 2007 negatief trend verschil

Voor de elementen diefstal, geweld, vandalisme en inbraak is de trend van de score tussen 2004 en 2007 positief. Op de elementen drugs en overlast is over deze periode een licht negatieve trend te zien. Een opvallend punt is de discrepantie tussen enerzijds de subjectieve veiligheidsbeleving van bewoners en anderzijds de objectieve veiligheid. De veiligheidsbeleving (vooral op het gebied van overlast door jongeren) scoort negatiever dan de objectieve.

Risico- en beschermende factoren

RISICOFACTOREN	PREVALENTIE t.o.v. Rotterdam	PREVALENTIE Score Overschie e.o.	PREVALENTIE Score Rotterdam
Vuurwapenbezit	Lager	0,0	0,6
Aandeel niet-westerse allochtonen	Lager	12%	36%
Dragen van slag- en steekwapens	Lager	0,3	0,6
Werkloosheid	Lager	39	66
Fysieke verloedering van de woonomgeving	Lager	23,9	32,9
Krappe behuizing	Hoger	27,6	24,4
Aandeel minderjarigen uit eenoudergezinnen	Lager	30,9	64,0
Gebrek lokale organisatie en cohesie (mutatiegraad verhuizingen)	Lager	135	205
Aandeel adolescenten en jongvolwassenen op bevolking	Lager	14%	17%
Aandeel minderjarigen betrokken bij scheiding van ouders	Lager	12,9	24,9
Aandeel minderjarige criminelen op bevolking	Lager	9	11
Aandeel voortijdige schoolverlaters	Lager	39	48
Verkrijgbaarheid soft-drugs	Lager	Nee	Ja
BESCHERMENDE FACTOREN			
Publieke familiariteit	Hoger	7,7	6

Uit de tabel blijkt dat vrijwel alle risicofactoren minder sterk aanwezig zijn in Overschie e.o. dan gemiddeld in Rotterdam. De beschermende factor familiariteit scoort in Overschie e.o. hoger dan gemiddeld in Rotterdam.

Risicofactoren in relatie tot het WVAP

Uit de stukken komt naar voren dat de aanpak van de fysieke verloeder-
ding van de leefomgeving en jongerenproblematiek deel uitmaken
van het WVAP. Het WVAP omvat niet vuurwapenbezit (de politie
maakt daar wel werk van door preventief fouilleren), het aandeel
niet-westerse allochtonen en werkloosheid. Deze problemen spelen
volgens respondenten niet of nauwelijks in deze wijk.

Aanpak veiligheidsproblematiek in de wijk

Overschie e.o. doet het volgens respondenten relatief goed op het
gebied van veiligheid. Aan inbraak, fysieke verloeder-
ing en overlast van jeugdigen werkt de wijk de laatste jaren hard. Een deel
van de maatregelen zijn stedelijk of financiert de stad (beleid voor
verlichting, hondenpoep, keurmerk Veilig Wonen en verzakkingen).
De overlast van jeugd speelt volgens de respondenten vooral in de
subjectieve beleving van bewoners. Je kunt hier niet spreken van
hinderlijke of overlastgevende groepen, maar er wordt wel op de
subjectieve beleving ingespeeld.

De veiligheidsaanpak in Overschie e.o. is gebaseerd op de Veiligheids-
index en op de uitkomsten van de wijkgesprekken die 3 à 4 keer per
jaar plaatsvinden. Overschie stelt het programma jaarlijks bij en
bespreekt de uitvoering in maandelijkse stuurgroepbijeenkomsten.
Opvallend aan de aanpak in Overschie is dat de deelgemeente een
inkoopbeleid voert: deze vraagt onder meer corporaties en de politie
input te leveren voor de WVAP. De coördinatie ligt in handen van de
deelgemeente.

Samenvatting Overschie e.o.

Score op VI en trend	<ul style="list-style-type: none">- 9,3- Trend stabiel
Prevalentie risico- en beschermende factoren	<ul style="list-style-type: none">- Bijna alle risicofactoren komen minder sterker voor, vooral de wapengerelateerde factoren- Aandeel niet-westerse allochtonen- Aandeel minderjarigen uit eenoudergezinnen- Aandeel minderjarigen betrokken bij scheiding- Beschermende factor familiariteit is hoger
Andere risicofactoren (vlg. exp. meeting)	<ul style="list-style-type: none">- Niet genoemd
Risicofactoren in WVAP	<ul style="list-style-type: none">- Fysieke verloedering woonomgeving- Minderjarigen
Overige prioriteiten in WVAP	<ul style="list-style-type: none">- Jongerenoverlast- Veilig Wonen
Uitvoering WVAP	<ul style="list-style-type: none">- Probleem en vraaggerichte aanpak- Burger- participatie (wijkgesprekken)- Samenwerking veiligheids-partners- Samenhangende aanpak (woninginbraak, fysieke omgeving, jongeren)- Sterke regie deelgemeente
<ul style="list-style-type: none">- Negatieve factor: -- Positieve factor: geringe prevalentie risicofactoren en de prioriteitstelling in het WVAP in relatie tot de risicofactoren en de wijze van uitvoering van het WVAP.- Ontwikkelingsmogelijkheden: -	

3.2 *Uitkomsten expertmeeting*

Het eerste discussiepunt in de expertmeeting was de aanwezigheid van de risicofactoren en de samenhang tussen de risicofactoren en het veiligheidsbeleid zoals neergelegd in de WVAP's.

De risicofactoren

Volgens Boutellier et al. (2008) hangen de volgende zes risicofactoren relatief het sterkst samen met de veiligheidsproblematiek in de wijken:

- Vuurwapenbezit
- Dragen slag- en steekwapens
- Aandeel niet-westerse allochtonen
- Werkloosheid
- Fysieke verloedering woonomgeving
- Krappe behuizing

Uit het onderzoek komt naar voren dat deze risicofactoren in de wijken *Spangen*, *Oud-Charlois*, *Het Oude Westen* en *Tarwewijk* over het algemeen sterker aanwezig zijn dan gemiddeld in Rotterdam als geheel. In de wijken *Oosterflank* en *Overschie e.o.* zijn deze factoren minder sterk aanwezig. De aanwezigen bevestigen dit beeld. Zij voegen daar nog een aantal risicofactoren aan toe, vanuit hun expertise en eigen ervaring:

- Het voorzieningenniveau in de wijk. Het gaat dan zowel om opvangvoorzieningen die overlast met zich meebrengen als het ontbreken van voorzieningen voor bijvoorbeeld jongeren (o.a. *Oud-Charlois*, *Oude Westen*, *Oosterflank*).
- Versnipperd particulier woningbezit. Met het oog op het terugdringen van overlast is het moeilijk greep te krijgen op individuele particuliere woningbezitters en hun (veelal snel wisselende) huurders (o.a. *Oud-Charlois*, *Tarwewijk*).
- De bevolkingssamenstelling. De afstand tussen een oververtegenwoordiging van ouderen en van jongeren in een wijk is vaak problematisch. Evenals een verandering van de bevolkingssamenstelling, bijvoorbeeld door allochtonen als nieuwkomers in een wijk (o.a. *Oosterflank*).
- De fysieke inrichting van de wijk: pleinen, portieken, garages. Dit speelt vooral samen met drugsoverlast (o.a. *Oud-Charlois*, *Oude Westen*).

De risicofactoren en de WVAP's

Voorts blijkt uit de analyse van de wijkveiligheidsactieprogramma's (WVAP's) dat deze van bovenstaande risicofactoren fysieke verloederings van de woonomgeving en krappe behuizing expliciet als aandachtspunt noemen. De overige hierboven genoemde risicofactoren komen niet expliciet terug in de WVAP's. De aanpak van de risicofactoren vuurwapenbezit en het dragen van slag- en steekwapens is een exclusieve taak van de politie. De risicofactoren aandeel niet-westerse allochtonen en werkloosheid vallen buiten het bereik van het WVAP, ze maken doorgaans deel uit van sociale actieprogramma's. De WVAP's noemen wel tal van andere relevante punten die deel uitmaken van de veiligheidsaanpak, waaronder drugsoverlast, jeugdoverlast en -criminaliteit en het bevorderen van de sociale cohesie.

De aanwezigen geven in reactie hierop aan dat de aandacht in het wijkveiligheidsbeleid in eerste instantie uitging naar acute problemen met de openbare orde en veiligheid (schoon, heel en veilig). Hierbij was vooral de stand van de Veiligheidsindex de leidraad. In een later stadium zijn er meer preventieve en sociale elementen in het wijkveiligheidsbeleid doorgevoerd.

De risicofactoren per wijk vergeleken

Uit de wijkanalyses komt naar voren dat de risicofactoren over het algemeen sterker aanwezig zijn in de wijken *Spangen*, *Oud-Charlois*, *Het Oude Westen* en *Tarwewijk* dan in de wijken *Oosterflank* en *Overschie e.o.*. Hoe kunnen we dit verklaren? De aanwezigen noemen de volgende factoren, die in negatieve zin sterker spelen in de eerstgenoemde wijken.

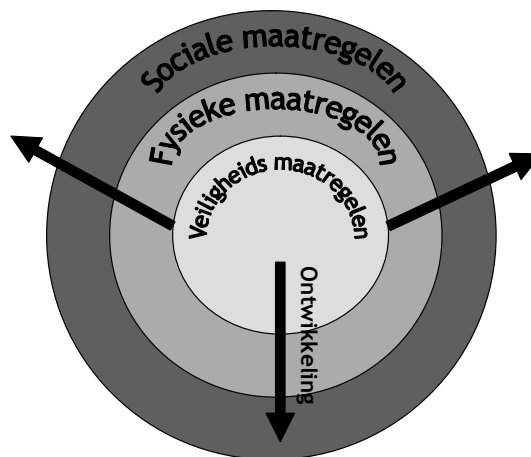
- de bevolkingssamenstelling: de verhouding jongeren - ouderen, allochtonen - autochtonen, eenoudergezinnen, opleidingsniveau en werkloosheid (*Tarwewijk*, *Oosterflank*);
- de sociale cohesie: de binding en betrokkenheid van bewoners met de wijk en elkaar (*Tarwewijk*);
- de fysieke inrichting van de wijk: gelegenheid tot drugshandel en -gebruik, concentratie opvang- en zorgvoorzieningen, winkelcentra, een OV-knooppunt (*Oude Westen*, *Oud-Charlois*, *Oosterflank*);
- de kwaliteit van de woningvoorraad: goedkope huurwoningen, snel wisselende onderverhuur, dealpanden (*Tarwewijk*, *Oud-Charlois*);

- de hardnekkigheid van de veiligheidsproblematiek in de wijk: het imago van een wijk, de drugsproblematiek (*Oude Westen*);
- de kwaliteit van de uitvoering van de WVAP's: zie hierna.

Het tweede discussiepunt in de expertmeeting was de uitvoering van de WVAP's.

De veiligheidsaanpak

Uit de analyse van de wijkveiligheidsactieprogramma's blijkt dat het zwaartepunt aanvankelijk lag bij een repressieve en fysieke aanpak: maatregelen in de sfeer van toezicht en handhaving en onderhoud en beheer. Zoals gezegd rechtvaardigde de urgentie van de problematiek deze benadering. De maatregelen sorteerden zeker effect, maar dit bleek na verloop van tijd weg te ebben, zoals in het *Oude Westen* en de *Tarwewijk*. Dit had tot gevolg dat (telkens weer) nieuwe of herhalingsinspanningen noodzakelijk waren. Er wordt dan ook steeds meer aandacht besteed aan een sociale en preventieve aanpak, evenals aan een persoonsgerichte aanpak. Hiervan verwachten de wijken een duurzamer effect. In de wijken die de problemen beter onder de knie kregen, ontstond langzaam maar zeker ruimte voor een integrale en op de middellange termijn gerichte aanpak (bijvoorbeeld *Spangen*, *Oud-Charlois* en *Oosterflank*). Het gaat dan om maatregelen ter bevordering van de sociale cohesie en het jeugd- en jongerenwerk. Vergelijk onderstaand schema.

De aanwezigen kunnen zich vinden in dit beeld. Zij tekenen daarbij aan dat de urgentie van de problematiek de repressieve aanpak rechtvaardigde. Zij wijzen op de recente ontwikkeling naar een meer integrale aanpak. Een treffend voorbeeld hiervan is de introductie van IWAP's, de integrale wijkveiligheidsactieprogramma's, waarvan naast repressieve en fysieke ook sociale en preventieve maatregelen deel uitmaken.

Tot slot valt uit de analyse van de wijkveiligheidsactieprogramma's op dat vooral de wijken *Spangen*, *Oud-Charlois* en *Overschie e.o.* werken met een gedegen probleemanalyse (informatiegestuurde handhaving) en een vraag- of probleemgerichte aanpak. Er is een vorm van burgerparticipatie. De inwoners van de wijk worden betrokken bij de inventarisatie van de problematiek en regelmatig geïnformeerd over de voortgang van de getroffen maatregelen. De leiding is 'hands on': de wijken pakken de gesignaleerde problemen snel en zichtbaar aan. Vooral in bovengenoemde wijken is er een samenhangende aanpak van de veiligheidsproblematiek: zij combineren repressieve en fysieke maatregelen waar mogelijk met sociale en preventieve. De stadsmarinier of de gebiedsmanager heeft het overzicht, neemt het voortouw en stimuleert het treffen van de verschillende maatregelen door betrokken partijen. Ook zitten er continuïteit en voortgang in de aanpak. Het *Oude Westen* en de *Tarwewijk* slaagden er minder goed in deze aanpak te realiseren. De aanwezigen beamen dit.

Tot slot komt uit de expertmeeting naar voren dat de veiligheidsprofessionals in de wijken vooral sturen op de totaalscore van de Veiligheidsindex en in mindere mate op de verschillende elementen waaruit de score is opgebouwd (diefstal, drugs, geweld, inbraak en vandalisme en overlast en schoon en heel). Daarnaast wordt geen rekening gehouden met (de verhouding tussen) de objectieve en subjectieve veiligheidsgegevens van de Veiligheidsindex. Volgens aanwezigen zou een gedetailleerdere sturing op de elementen uit de Veiligheidsindex bijdragen aan de doelgerichtheid van de veiligheidsaanpak. Dit geldt ook voor scherper zicht op de (verhouding tussen de) objectieve en subjectieve veiligheidsgegevens.

4. *Conclusies en aanbevelingen*

In dit hoofdstuk zetten we onze bevindingen af tegen de vraagstelling van het onderzoek. Daaruit volgen de conclusies en aanbevelingen. Allereerst schetsen wij de samenhang tussen de ontwikkeling van het veiligheidsbeeld in de onderzochte wijken, zoals dat tot uitdrukking komt in de Veiligheidsindex, en de risico- en beschermende factoren. Voor de goede orde: er is geen oorzakelijk verband. Dat kunnen we met de resultaten van dit onderzoek niet aantonen. Voorts gaan wij na in hoeverre deze risicofactoren worden geadresseerd in de wijkveiligheidsactieprogramma's. Tot slot staan wij stil bij de uitvoering van die programma's. Dit drieluik biedt een verklarend kader voor de ontwikkeling van het beeld van de veiligheid in de onderzochte wijken. (par. 4.1). Het biedt ook aanknopingspunten voor eventuele bijsturing van de veiligheidsaanpak (par. 4.2).

De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt.

Welke oorzaken kunnen we aanwijzen voor het verbeteren of verslechteren van de veiligheid in een wijk, of juist voor het uitblijven van een verbetering of verslechtering van de veiligheid in een wijk?

Wij beantwoorden de hoofdvraag van het onderzoek in de vorm van onderstaande algemene conclusies. Deze conclusies gelden voor de zes onderzochte wijken gezamenlijk. Voor een gedetailleerd beeld per wijk zij verwezen naar hoofdstuk 3.

4.1 Conclusies

1. De risicofactoren conform Boutellier et al. (2008) die relatief sterk samenhangen met de ontwikkeling van het wijkveiligheidsbeeld, blijken over het algemeen sterker voor te komen in de wijken die relatief minder goed scoren op de Veiligheidsindex dan gemiddeld in Rotterdam als geheel. Het betreft de volgende risicofactoren:
 - Vuurwapenbezit
 - Dragen slag- en steekwapens
 - Aandeel niet-westerse allochtonen
 - Werkloosheid
 - Fysieke verloedering woonomgeving
 - Krappe behuizing

Deze komen sterker voor in de wijken *Spangen*, *Oud-Charlois*, *Het Oude Westen* en *Tarwewijk* en minder sterk in *Oosterflank* en *Over-schie e.o.*. In eerstgenoemde wijken is ook de beschermende factor lager, in laatstgenoemde wijken is de beschermende factor hoger. Er is dus een samenhang tussen het vóórkomen van de risico- en beschermende factoren en de score op de Veiligheidsindex. In hoofdstuk 3 is per wijk in een schema aangegeven in welke mate de risico- en beschermende factoren voorkomen.

2. De geraadpleegde veiligheidsprofessionals hebben vanuit hun expertise en ervaring nog een aantal aanvullende risicofactoren aangedragen, ter verklaring van het wijkveiligheidsbeeld:
 - Particulier woningbezit en de kwaliteit van de woningvoorraad: goedkope huurwoningen, snel wisselende onderverhuur, dealpanden.
 - Het voorzieningenniveau en de fysieke inrichting van de wijk (pleinen, portieken, garages, steegjes): gelegenheden tot drugshandel en -gebruik, concentratie opvang- en zorgvoorzieningen, winkelcentra, een OV-knooppunt.
 - De bevolkingssamenstelling: de verhouding jongeren - ouderen, allochtonen - autochtonen, eenoudergezinnen, opleidingsniveau en werkloosheid.
 - De sociale cohesie: de binding en betrokkenheid van bewoners met de wijk en elkaar.

In hoofdstuk 3 geven we per wijk in een schema aan in welke mate deze overige risicofactoren voorkomen en in hoeverre zij worden geadresseerd in het WVAP.

3. De risicofactoren (conform Boutellier) fysieke verloedering en krappe behuizing komen expliciet terug in de WVAP's van de wijken, naast tal van andere relevante onderwerpen. In hoofdstuk 3 is per wijk in een schema de relatie tussen de risicofactoren en het WVAP weergegeven, evenals de overige prioriteiten. De risicofactoren vuurwapenbezit, dragen slag- en steekwapens, aandeel niet-westerse allochtonen en werkloosheid komen niet expliciet terug in de WVAP's. Eerstgenoemde punten behoren tot de exclusieve taak van de politie, laatstgenoemde komen voor in sociale actieprogramma's. De wijkveiligheidsactieprogramma's adresseren dus slechts een deel van de risicofactoren. Dit betreft vooral de fysieke veiligheidsfactoren en in mindere mate de sociaal-economische factoren (aandeel allochtonen, werkloosheid).
4. Dit is als volgt te verklaren. De veiligheidsprofessionals in de wijken sturen primair op de Veiligheidsindex. Zij worden daar expliciet op aangesproken en dit werd ook noodzakelijk geacht, gelet op de urgentie van de problematiek. Een en ander had tot gevolg dat het accent aanvankelijk sterk kwam te liggen op een repressieve en fysieke aanpak van de veiligheidsproblematiek op de korte termijn (toezicht & handhaving, onderhoud & beheer).
5. In de wijken die relatief beter scoren op de Veiligheidsindex of vooruitgang boeken (*Spangen, Oud-Charlois, Oosterflank en Overschie e.o.*) geven de veiligheidsprofessionals aan dat zij werken met een grondige probleemanalyse, een samenhangende aanpak toepassen (evenwicht maatregelen in repressieve en preventieve sfeer) en dat de samenwerking goed verloopt (continuïteit, heldere taakverdeling en sterke regie). Succesfactoren blijken dus:
 - Een grondige probleemanalyse
 - Een vraag- of probleemgerichte aanpak
 - Burgerparticipatie
 - 'Hands on' leiding
 - Een samenhangende aanpak van de veiligheidsproblematiek
 - Duidelijke regie
 - Continuïteit en voortgang in de aanpak (lange adem).

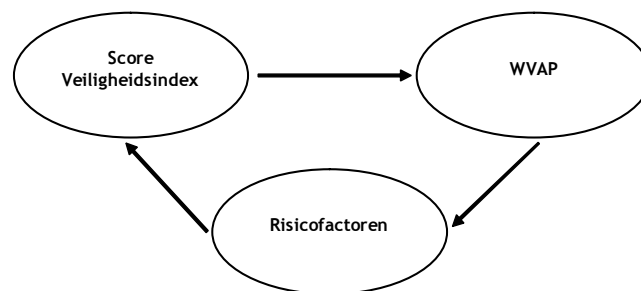
De kwaliteit en de maatvoering van de aanpak van de wijkveiligheidsproblematiek blijkt sterk bepalend voor het beeld van de veiligheid per wijk. In hoofdstuk 3 is per wijk in een schema aangegeven of er een aanpak is waarin deze succesfactoren zijn verdisconteerd.

4.2 Aanbevelingen

1. Er bestaat een samenhang tussen de mate waarin de risico- en beschermende factoren voorkomen en de veiligheidsituatie in een wijk, ofwel de score op de Veiligheidsindex. Slechts een deel van de risicofactoren maakt expliciet deel uit van de veiligheidsaanpak en is benoemd in de WVAP's. Dit betreft vooral de fysieke veiligheidsfactoren en in mindere mate de sociaal-economische factoren.

Houd bij het stellen van prioriteiten in de wijkveiligheidsaanpak, naast de Veiligheidsindex, nadrukkelijker rekening met de aanwezigheid van de onderliggende risicofactoren, in het bijzonder de sociaal-economische. Gelet op de aard van de risicofactoren bevordert het afstemmen van de veiligheidsaanpak op de aanwezigheid daarvan naar verwachting een meer samenhangende en duurzame aanpak van de veiligheidsproblematiek. In hoofdstuk 3 is per wijk in een schema aangegeven in hoeverre de (sociaal-economische) risicofactoren worden geadresseerd in het WVAP en waar verbreding van de prioriteitstelling is geïndiceerd.

In onderstaand schema is de aanpak schematisch weergegeven.

2. Er is een samenhang tussen de kwaliteit van en de maatvoering bij de uitvoering van de WVAP's en de veiligheids situatie in een wijk, ofwel de score op de Veiligheidsindex. Zo is van belang dat de aanpak informatie- en probleemgestuurd en evenwichtig en samenhangend is, dat continuïteit is gegarandeerd en de samenwerking goed verloopt onder een sterke regie. We kunnen een aantal succesfactoren aanwijzen in de werkwijze (zie blz. 30). Bevorder een werkwijze langs deze lijnen. In hoofdstuk 3 is per wijk in een schema aangegeven welke succesfactoren zijn toegepast en welke nog ontbreken.
3. Bevorder dat per wijk bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het veiligheidsbeleid steeds twee vragen centraal staan: doen we de goede dingen en doen we die goed? De Veiligheidsindex, de risicofactoren en gegevens over de wijze van uitvoering van het WVAP vormen hiertoe de basis. De risicofactoren vormen aldus een extra navigatie-instrument in aanvulling op het kompas van de Veiligheidsindex.
4. Het accent in de wijkveiligheidsaanpak lag vooral op een noodzakelijke repressieve en fysieke aanpak van de problematiek op de korte termijn. Meer en meer worden ook preventieve en sociale maatregelen toegevoegd aan het pakket van veiligheidsmaatregelen. Deze hebben naar verwachting een meer duurzaam karakter. Stimuleer deze aanpak en tref ook maatregelen in de sfeer van scholing, werk, maatschappelijke participatie en sociaal-culturele ontwikkeling⁴ Met de introductie van de IWAP's is inmiddels een goede stap gezet in die richting.
5. De wijkveiligheidsaanpak verbreedt zich hierdoor en evolueert naar een gebiedsaanpak. Het wijkveiligheidsactieprogramma omvat dan, afhankelijk van de aard en omvang van de problematiek, repressieve, fysieke en sociale maatregelen. Dit impliceert een heroverweging van de taakverdeling tussen, dan wel het samenvallen van de functie van gebiedsmanager en stadsmarinier.

4. Vgl. G. Van den Brink in Prachtwijken?! De mogelijkheden en beperkingen van Nederlandse probleemwijken. Amsterdam: Bert Bakker, 2008 (hoofdstuk 10).

6. Bevorder een gedetailleerder inzicht in en sturing op de verschillende elementen waaruit de Veiligheidsindex is opgebouwd (diefstal, drugs, geweld, inbraak en vandalisme en overlast en schoon en heel). Een scherper inzicht in de Veiligheidsindex kan een bijdrage leveren aan de doelgerichtheid van de veiligheidsaanpak. Immers, de ontwikkeling van de verschillende elementen en hun onderlinge verhouding is uiteindelijk van invloed op de score op de Veiligheidsindex. Dit geldt ook voor de gegevens over objectieve en subjectieve veiligheid (veiligheidsbeleving) die ten grondslag liggen aan de Veiligheidsindex.

Bijlagen

1 Overzicht geselecteerde risicofactoren

Beschrijving van de risicofactoren voor criminaliteit volgens Boutellier et al.:

Aandeel adolescenten en jongvolwassenen

Misdaad wordt voor een onevenredig groot deel gepleegd door adolescenten en jongvolwassenen. De risicofactor is als volgt geoperationaliseerd: *Het aantal 12- tot en met 24-jarigen, dat staat ingeschreven, per 1000 inwoners.* Bron: RotterdamData.

Aandeel niet-westerse allochtonen

De factor niet-westerse allochtoon heeft een hoge correlatie met criminaliteit. Het eventuele causale verband is nog onderwerp van wetenschappelijke discussie. De risicofactor is als volgt geoperationaliseerd: *Een allochtoon is iemand waarvan minimaal één van de ouders in het buitenland is geboren. Niet-westerse allochtonen zijn de allochtonen die niet uit Europa, Noord-Amerika, Australië, Japan en Indonesië/Nederlands Indië afkomstig zijn of waarvan beide of één van de ouders dit niet zijn. Het aandeel niet-westerse allochtoon is berekend op de gehele bevolking.* Bron: Rotterdam Data.

Minderjarige criminelen

De risicofactor is als volgt geoperationaliseerd: *Aantal unieke criminele minderjarigen (individuele jongeren die één keer of meer verdacht zijn van een delict), dat in HKS geregistreerd staat, per 1000 inwoners.* Bron: HKS.

Capaciteitsbeperkingen

Capaciteitsbeperkingen (zoals gebrek aan opleiding en vaardigheden) worden verondersteld risicofactoren voor criminaliteit te zijn omdat ze armoede en werkloosheid veroorzaken, twee op zichzelf staande criminogene factoren. Daarnaast draagt de factor bij aan frustratie en uitzichtloosheid, wat een criminele carrière kan bevorderen. De risicofactor is als volgt geoperationaliseerd: *Het aantal voortijdige 17- tot en met 22-jarige schoolverlaters zonder startkwalificatie per 1000 17- tot en met 22-jarigen (vermoedelijk en vastgesteld gesommeerd)*. Bron: Jeugd, Onderwijs en Samenleving.

Dragen van slag- en steekwapens en vuurwaponbezit

Het dragen van slag- en steekwapens en vuurwaponbezit zijn niet alleen strafbare feiten op zich maar worden ook verondersteld misdaad te bevorderen. De risicofactor is als volgt geoperationaliseerd: *Aantallen unieke verdachten zoals geregistreerd in XPOL, per 1000 inwoners*. Bron: XPOL.

Eenoudergezinnen

Het opgroeien in een eenoudergezin is een risicofactor voor minderjarigen omdat in dergelijke gezinnen de gebruikelijke ouderlijke sociale controle en normoverdracht zich in verminderde mate voordoen. De risicofactor is als volgt geoperationaliseerd: *Aantal minderjarigen uit eenoudergezinnen per 1000 inwoners*. Bron: COS.

Scheidingen

Scheidingen waarbij minderjarigen betrokken zijn, worden verondersteld criminaliteit onder kinderen en adolescenten te bevorderen (door vaker emotionele problemen, minder effectieve opvoeding). De risicofactor is als volgt geoperationaliseerd: *Aantal minderjarigen dat betrokken is bij de scheiding van ouders, per 1000 inwoners*. Bron: COS.

Werkloosheid

Werkloosheid leidt vaker tot armoede, wat op zichzelf een criminogene factor is. Ook ontbreekt bij werkloosheid het gevaar voor het mogelijke verlies aan werk bij een eventuele gevangenisstraf. Daarnaast zijn de normatieve invloed en informele controle van de

werkomgeving afwezig en kan werkloosheid tot frustraties leiden die mede een impuls vormen voor voornamelijk economisch gerelateerde delicten. Tot slot heeft de werkloze meer tijd voor het plegen van delicten. De risicofactor is als volgt geoperationaliseerd: *Het aantal niet-werkende werkzoekenden dat ingeschreven staat bij het CWI, per 1000 inwoners*. Bron: RotterdamData.

Krappe behuizing

Krappe behuizing wordt in de eerste plaats verondersteld criminaliteit te bevorderen doordat de thuissituatie spanningen met zich meebrengt. Specifiek geldt dat er meer kinderen op straat rondhangen bij krappe behuizing, hetgeen de jeugdcriminaliteit bevordert. De risicofactor is als volgt geoperationaliseerd: *Het aantal personen dat in woningen met minder dan één inwoner per kamer woont, per 1000 inwoners*. Bron: COS.

Gebrekkige sociale organisatie en cohesie

Gebrekkige sociale organisatie en cohesie worden verondersteld criminaliteit te bevorderen door minder informele sociale controle, door minder sterke banden tussen daders en omgeving, en door het minder goed overdragen van misdaadremmende normen in een dergelijke omgeving. Voor deze risicofactor is een groot aantal indicatoren denkbaar. In de analyses van Boutellier is uiteindelijk gekozen voor mutatiegraad als indicator voor gebrekkige sociale organisatie en cohesie. De indicator is als volgt geoperationaliseerd: *De mutatiegraad is samengesteld uit het aandeel van nieuwe en vertrokken bewoners ten opzichte van het totaal aantal bewoners in dat gebied*.

Fysieke verloedering van de leefomgeving

De fysieke verloedering van de leefomgeving wordt verondersteld een criminogene factor te zijn omdat het een (ogenschijnlijk) lage buurtbetrokkenheid en sociale controle op criminaliteit impliceert ('broken window hypothese'). De indicator is als volgt geoperationaliseerd: *De prevalentie van het 'vaak voorkomen van rommel op straat'*.

Verkrijgbaarheid van softdrugs

De verkrijgbaarheid van softdrugs is vooral een risicofactor omdat het gebruik van cannabis andere criminogene factoren bevordert. Ontremming in combinatie met alcohol of andere drugs; bij langdurig gebruik vergroot gebruik de kans op schooluitval en werkloosheid. De indicator is als volgt geoperationaliseerd: *Het al dan niet aanwezig zijn van coffeeshops in de betreffende buurt.*

Beschrijving van de beschermende factoren voor veiligheidsbeleving volgens Boers:

De factoren zelfredzaamheid, leefbaarheid en vertrouwen in de buurt blijken uit de analyses van Boers een beschermende invloed te hebben op veiligheidsbeleving. In het model was ook sociale cohesie als beschermende factor getoetst, maar deze factor bleek geen onafhankelijke voorspellende waarde te hebben en is daarom uit het model weggelaten.

Zelfredzaamheid

Individuele zelfredzaamheid is het vermogen actie te ondernemen om bepaalde doelen te bereiken. Toegepast op veiligheidsbeleving gaat het om de perceptie invloed te hebben om slachtofferschap te voorkomen. De zelfredzaamheidschaal bestaat uit drie items: 1) in welke mate je zelf slachtofferschap kunt verhinderen van 1) diefstal, 2) bedreiging en 3) mishandeling.

Leefbaarheid

Leefbaarheid operationaliseert het model van Boers door drie items: 1) het onderhoud van straten en pleinen, 2) het onderhoud van groen (perken en plantsoenen) en 3) de verlichting op straat.

Vertrouwen in de buurt

Vertrouwen in de buurt geeft weer in hoeverre een burger zich vertrouwd voelt in de buurt, het idee heeft bij de groep te horen en zich herkent in de buurt. De factor is geoperationaliseerd door zeven items: 1) voelt de respondent zich thuis in de buurt; 2) vindt de respondent zijn of haar buurt gezellig met veel saamhorigheid; 3) in hoeverre is de buurt een prettige buurt; 4) in hoeverre is de buurt

een hechte buurt; 5) vindt de respondent dat hij of zij op een prettigit manier met buurtgenoten omgaat; 6) hebben bewoners dezelfde normen en waarden; 7) zijn mensen in de buurt volgens de respondent te vertrouwen.

2. *Overzicht beschikbaarheid wijkveiligheidsactieprogramma's*

	Spangen	Oud-Charlois	Tarwewijk	Oude Westen	Oosterflank	Overschie e.o.
2005	-	-	X	-	x	x
2006	x	-	X	x	x	-
2007	x	x	X	x	x	x
Overig	2007- 2010	2007-2010	2008 - 2010		2008	2007 - 2009

3. *Analyseschema Wijkveiligheidsactieprogramma's*

WVAP nummer	Benoeming risicofactor in WVAP	Samenhang risicofactor en interventie	Uitvoering interventie	Invloed interventie op risicofactor	Invloed interventie op V-index
Factor 1					
Factor 2					
3					
4					
5					
6					
7					
enz.					

4. Respondenten vraaggesprekken

Spangen

Jur Verbeek	- stadsmarinier
Jose de Reus	- deelgemeente
Fattouch el Kaddouri	- deelgemeente
Jan Burg	-wijkteamchef

Oud-Charlois

Michiel van der Pols	- stadsmarinier
Piet van Namen	- gebiedsmanager
Maljaerd den Hollander	-wijkteamchef

Tarwewijk

Marcel Dela Haije	- stadsmarinier
Janny van Gils	- wijkcoördinator
Rob Switser	-wijkteamchef

Oude Westen

Tijs Nederveen	- stadsmarinier
Ellen Pierik	- gebiedsmanager
Theo Kion	-wijkteamchef

Oosterflank

Cees Vos	- deelgemeente
Nico Filon	- deelgemeente/ jeugd- en groepsaanpak
Caroline de Lange	-wijkteamchef

Overschie

Paul van Weelden	- deelgemeente
Ralf Bormans	- accountholder Overschie/directie Veiligheid
Marieke Wijsman	- WWI-coördinator

5. *Gespreksleidraad*

1. Introductie

- Aanleiding, achtergrond en doel onderzoek.

2. Functie respondent

3. Veiligheidsproblematiek in de wijk

- Ontwikkeling wijkveiligheidsproblematiek.
- Ontwikkeling Wijkveiligheidsindex.
- Beeld analyse risicofactoren 2005 - 2007, wijkprofiel.
- Beeld analyse WVP's 2005 - 2007.

4. Aanpak veiligheidsproblematiek in de wijk

- Uitvoering WVP's 2005 - 2007: welke interventies zijn uitgevoerd, welke niet.
- Invloed interventies: wat ging goed, wat kon beter.
- Bekendheid en zichtbaarheid van de interventies voor bewoners.
- Vertrouwen in bestuur.

5. Samenhang fysieke infrastructuur en drugsoverlast

- Typering fysieke infrastructuur in de wijk (in relatie tot drugsoverlast), wijkprofiel.
- Typering drugsoverlast.
- Invloed interventies.
- Onderlinge samenhang.

6. *Deelnemers expertmeeting 11 december 2008*

- Michiel van der Pols - Oud-Charlois
- Marcel Dela Haye - Tarwewijk
- Rijk van den Ham - Tarwewijk
- Jose de Reus - Spangen
- Paul van Weelden - Overschie e.o.
- Tijs Nederveen - Oude Westen
- Cees Vos - Oosterflank
- Ralf Bormans - directie veiligheid, afdeling gebieden
- Joyce Boetje - directie veiligheid, afdeling gebieden
- Eveline de Groot - directie veiligheid, afdeling gebieden
- Stefan Koytek - directie veiligheid, afdeling kennis en handhaving
- Suzanne van den Berge - directie veiligheid, afdeling kennis en handhaving
- Freek de Meere - Verwey-Jonker Instituut
- Ron van Wonderen - Verwey-Jonker Instituut
- Arnt Mein - Verwey-Jonker Instituut

Literatuur

Boutellier, J.C.J., Scholte, R.D. & Heijnen, M. (2008). *Kijken achter de cijfers. De ontwikkeling van een criminogeniteitsmonitor voor Amsterdam*. Amsterdam: Vrije Universiteit.

Boers, J. (2008). *Angst en vertrouwen: het effect van positieve en negatieve factoren op veiligheidsbeleving*. Amsterdam: Vrije Universiteit.

Brink, van den, G. (2008). *Prachtwijken? De mogelijkheden en beperkingen van Nederlandse probleemwijken*. Amsterdam: Bert Bakker.

Colofon

Opdrachtgever/financier	Kenniscentrum directie Veiligheid, gemeente Rotterdam
Auteurs	Mr. A.G. Mein Dr. F. de Meere Drs. R. van Wonderen m.m.v drs. A. Huygen Dr. M. Vandenbroucke N. Hermens MSc
Omslag Uitgave	Grafital, Valkenswaard Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T 030-2300799 F 030-2300683 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie

De publicatie kan gedownload en/of besteld worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>.

Behalve via deze site kunt u producten bestellen door te mailen naar verwey-jonker@denhaagmediagroep.nl of faxen naar (070) 307 05 66, onder vermelding van de titel van de publicatie, uw naam, factuuradres en afleveradres.

ISBN 978-90-5830-333-2

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2009.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.